

Toruń, 15 października 2020 roku

Dr hab. Andrzej Moroz, prof. UMK
Prodziekan ds. Współpracy z Zagranicą, Organizacji i Rozwoju
Wydziałowy Koordynator ds. Jakości Kształcenia
Wydział Humanistyczny UMK

**Raport dotyczący losów absolwentów
wraz z rekomendacjami w zakresie doskonalenia jakości kształcenia
na Wydziale Humanistycznym**

Przebieg procedury badania losów absolwentów na Wydziale Humanistycznym

Zgodnie z Zarządzeniem nr 205 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 31 grudnia 2019 roku w sprawie procedury monitorowania losów absolwentów studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu we wrześniu Wydziałowy Koordynator ds. Jakości Kształcenia przygotował szczegółowy raport na podstawie analizy danych zawartych w raporcie wstępnym, uwzględniającym liczbę absolwentów odpowiadających na prośbę o przygotowanie ankiet, ich aktywność na rynku pracy, jak również charakter zajęć przygotowujących ich do takiej aktywności oraz propozycję działań zmierzających do poprawy systemu kształcenia. Tak przygotowany raport został przekazany – wraz z raportami częściowymi – członkom Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, którzy na tej podstawie sformułowali rekomendacje w zakresie doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym. Raport wraz z rekomendacjami został przyjęty na posiedzeniu Komisji w dniu 13 października 2020 roku.

Warto przy tym podkreślić, że analiza szczegółowa oraz rekomendacje, przynajmniej w pewnej części, dotyczą kwestii, które podnoszone były w latach poprzednich. Dodatkowo trzeba zaznaczyć, że ze względu na specyfikę studiów prowadzonych na Wydziale Humanistycznym wprowadzenie jednorodnych rekomendacji dla całego Wydziału jest w znacznej mierze ograniczone.

Uwagi wprowadzające:

- 1) Nieznacznie uległa poprawie – w stosunku do lat ubiegłych – responsywność ankiet wypełnianych przez absolwentów. W większości wypadków przekracza ona bowiem 40%, osiągając przy mniej licznych kierunkach nawet 100%. Najslabiej wypada tu filologia rosyjska – 17% absolwentów kierunku odpowiedziało na ankietę – oraz lingwistyka praktyczna i copywriting – 29%.
- 2) Z uwagi na fakt, że oferta dydaktyczna Wydziału Humanistycznego charakteryzuje się znacznym stopniem złożoności, niezwykle trudno o generalizacje w tym zakresie. Wydaje się wobec tego, że zdecydowanie większym walorem poznawczym będą charakteryzowały się rekomendacje odnoszące się do grup kierunków czy wręcz do poszczególnych specjalizacji.
- 3) Znacznym utrudnieniem przy formułowaniu zarówno wniosków z przeprowadzonych analiz, jak i rekomendacji w tym zakresie jest niepełność formułowanych przez respondentów odpowiedzi, względnie formułowanie ich na znacznym stopniu ogólności.

- 4) Z zadowoleniem należy stwierdzić, że część formułowanych przez absolwentów w latach ubiegłych postulatów została uwzględniona w zmodyfikowanych programach studiów, co wskazuje na skuteczność funkcjonowania systemu doskonalenia jakości kształcenia.
- 5) Istotnym wyróżnikiem niniejszego raportu są również dane od absolwentów lingwistyki praktycznej i copywritingu, pierwszego na Wydziale kierunku o charakterze praktycznym. Z uwagi na jego specyfikę zarówno proces analizy, jak i formułowania rekomendacji winny być przeprowadzane niezależnie.

Tabela 1. Liczba ankiet poddanych analizie na poszczególnych kierunkach studiów wraz z informacją o aktywności zawodowej absolwentów

NR	KIERUNEK	LICZBA/ PROCENT	AKTYWNI	NIEAKTYWNI
1	filologia angielska s1	26 (46%)	24 (92%)	2 (8%)
2	filologia angielska s2	18 (35%)	13 (72%)	5 (28%)
3	filologia angielska - translatoryka s2	11 (69%)	11 (100%)	0
4	filologia bałkańska s1	2 (50%)	2 (100%)	0
5	filologia bałkańska s2	3 (75%)	2 (67%)	1 (33%)
6	filologia germańska s1	7 (32%)	7 (100%)	0
7	filologia germańska s2	7 (54%)	5 (71%)	2 (29%)
8	filologia klasyczna i studia śródziemnomorskie s1	2 (100%)	2 (100%)	0
9	filologia polska s1	6 (30%)	6 (100%)	0
10	filologia polska s2	10 (33%)	10 (100%)	0
11	filologia romańska s1	11 (50%)	11 (100%)	0
12	filologia romańska s2	5 (50%)	5 (100%)	0
13	filologia rosyjska s1	1 (17%)	1 (100%)	0
14	filologia rosyjska s2	8 (57%)	7 (88%)	1 (13%)
15	filologia włoska s1	4 (31%)	4 (100%)	0
16	japonistyka s1	7 (32%)	6 (86%)	1 (14%)
17	japonistyka s2	3 (75%)	1 (33%)	2 (67%)
18	komparatystyka literacko- kulturowa	1 (100%)	1 (100%)	0
19	kulturoznawstwo s1	13 (50%)	10 (77%)	3 (23%)
20	kulturoznawstwo s2	10 (42%)	9 (90%)	1 (10%)
21	lingwistyka praktyczna i copywriting	10 (29%)	10 (100%)	0

Analiza:

- 1) W przeprowadzonym badaniu wzięła udział zróżnicowana liczba studentów poszczególnych kierunków. Podobnie jak w latach ubiegłych większy odsetek odpowiedzi pochodził od studentów studiów II stopnia (od 33% do 75%). Odpowiedzi absolwentów studiów pierwszego stopnia mieściły się z kolei w przedziale między 17% a 50%. Wyjątkiem są tu studia, które skończyła niewielka liczba osób – filologia klasyczna i studia śródziemnomorskie (2 absolwentów) oraz komparatystyka literacko-kulturowa (1 absolwent) – gdzie zwrotność ankiet wynosiła 100%. Relatywnie niewielki odsetek wypełnionych ankiet pojawia się natomiast na studiach pierwszego stopnia filologii rosyjskiej (17%) oraz na lingwistyce praktycznej i copywritingu (29%).

- 2) Z zadowoleniem należy podkreślić fakt, że zdecydowana większość naszych absolwentów pozostaje aktywna zawodowo – od 67% do 100%. Jedyne odstępstwo od tej tendencji stanowią studia drugiego stopnia japonistyki (33%), co wiąże się w pewnym zakresie z faktem, że jedynie trzy osoby odpowiedziały na ankietę. W wypadku studiów pierwszego stopnia dominującą formą aktywności jest dalsze kształcenie (50% do 100% absolwentów), rzadziej praca zarobkowa (17% do 57%). Odmienne proporcje dotyczą jedynie kierunku praktycznego – lingwistyka praktyczna i copywriting – gdzie dominują osoby podejmujące pracę zarobkową. Na studiach drugiego stopnia z kolei nasi absolwenci zdecydowanie częściej podejmują aktywność zawodową niż kontynuują naukę.
- 3) Podobnie jak w latach ubiegłych odsetek osób niepodejmujących żadnej aktywności po skończonych studiach jest relatywnie bardzo niski i rzadko dochodzi do 20-30%. Wskaźniki liczbowe wskazują również na rosnącą z roku na rok stabilność zatrudnienia. W sumie 57% naszych absolwentów – wśród wszystkich osób aktywnych zawodowo – jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę, podczas gdy na podstawie umowy o dzieło lub zlecenia jest zatrudnionych 35% absolwentów. Cieszy również fakt, że zaledwie niecałe 3% naszych absolwentów aktywnych zawodowo realizuje swoją aktywność bez żadnej umowy. Umacniającą się tendencją jest również wzrost liczby absolwentów studiów pierwszego stopnia podejmujących pracę zarobkową, często równoległe do dalszego kształcenia.
- 4) Zróżnicowana oferta dydaktyczna proponowana przez Wydział Humanistyczny sprawia, że trudno jest wskazać wiodący obszar zatrudniania absolwentów. Jest natomiast rzeczą znamioną, że większość miejsc pracy jest zgodna z zakładanymi profilami ich kształcenia, jak również odpowiada kompetencjom zdobytym w trakcie studiów. Podczas bieżącego badania dało się zauważyć, że nasi absolwenci częściej wybierają zatrudnienie w takich obszarach, jak edukacja, przy czym w przeważającej liczbie wypadków wiąże się to z organizacją szkoleń i kursów specjalizacyjnych, a także praca w charakterze personelu biurowego czy praca w szeroko pojętych usługach – obsługa klienta. Warto również podkreślić fakt, że absolwenci kilku kierunków – filologia angielska, filologia polska, kulturoznawstwo oraz lingwistyka praktyczna i copywriting pracują w znacznie zróżnicowanych obszarach, co może sugerować szerokie spektrum nabytych kompetencji.
- 5) Podobnie jak w latach ubiegłych, tak i obecnie znaczna część naszych absolwentów jest zadowolona z wykonywanej aktualnie pracy. Odsetek osób usatysfakcjonowanych swoją pracą waha się od 55% nawet do 100%, szczególnie w wypadku kierunków mało licznych. Naturalnie w tym wypadku trzeba mieć świadomość, że statystyki oparte na niewielkiej liczbie danych nie są w gruncie rzeczy miarodajne. Należy również podkreślić, że w bieżącym roku powiększyła się grupa osób niezadowolonych z wykonywanej aktualnie pracy, jak również osób przejawiających w tym zakresie pewne niezdecydowanie.
- 6) Absolwenci wskazali również na umiejętności i kompetencje zdobyte na studiach, które są przez nich wykorzystywane w bieżącej pracy. W sposób szczególny doceniają oni:
  - a. kompetencje językowe, wskazując na takie przedmioty, jak praktyczna nauka języka, nauka języka specjalistycznego, zajęcia tłumaczeniowe czy gramatyczne;
  - b. umiejętności praktyczne, nabyte podczas zajęć warsztatowych o charakterze muzycznym, plastycznych czy multimedialnym, jak również związane z obsługą komputerów;
  - c. kompetencje miękkie, wypracowane podczas zajęć kształtujących komunikacyjność, konwersacyjność czy kreatywność i innowacyjność.

Świadomość wymagań stawianych przez rynek pracy skłania naszych absolwentów do formułowania postulatów dotyczących programów kształcenia. Pozostają one – co istotne – w pewnej symbiozie z umiejętnościami, które nabyli na studiach i doceniają w swej aktualnej pracy. Zwracają więc oni uwagę na potrzebę zwiększenia:

- a. liczby zajęć o wymiarze praktycznym, w tym związanych z organizacją i planowaniem działań zawodowych, obsługą zaawansowanych narzędzi informatycznych czy też warsztatów tłumaczeniowych;
- b. godzin zajęć językowych, związanych z nauką języka specjalistycznego, dodatkowego języka obcego, ale także rozwijaniem umiejętności konwersacyjnych w językach obcych;
- c. liczby zajęć kształtujących kompetencje miękkie, m.in. umiejętność komunikacji w sytuacjach kryzysowych, radzenia sobie ze stresem, umiejętność publicznych wystąpień czy komunikacji międzyludzkiej;
- d. godzin zajęć uwzględniających zagadnienia prawne, m.in. prawo oświatowe czy przepisy regulujące zasady pracy poza granicami Polski.

Rekomendacje:

- 1) Należy stwierdzić, że z roku na rok stopniowo wzrasta odsetek absolwentów wyrażających swoją opinię na temat zależności cyklu studiowania z ich aktualną sytuacją zawodową. Warto jednak podjąć działania zmierzające do ugruntowania oraz pogłębienia tej tendencji. Wydaje się, że można to osiągnąć przez większą ich integrację z Wydziałem Humanistycznym UMK, np. poprzez organizowanie wydarzeń im dedykowanych, umożliwienie komunikacji zarówno z władzami Wydziału, jak nauczycielami akademickimi. Ważnym elementem tej integracji winno być również przygotowanie – skierowanych do nich – kanałów informacyjnych w mediach społecznościowych, jak również organizowanie wykładów otwartych, rozwijających ich wiedzę i kompetencje. Należy także podjąć kroki służące zwiększeniu responsywności ankiet na takich kierunkach, jak filologia polska, germańska, włoska, a także lingwistyka praktyczna i copywriting. Dobrym działaniem w tym zakresie może być prezentacja losów absolwentów tych kierunków, realizowana w miarę możliwości z ich udziałem.
- 2) Sugerujemy podjęcie działań zmierzających do zwiększenia liczby godzin zajęć kształtujących umiejętności o charakterze praktycznym, względnie położenia większego nacisku na metody dydaktyczne kształtujące kompetencje językowe i tzw. kompetencje miękkie w ramach i przy zachowaniu integralności wykształcenia ogólnoakademickiego, realizowanego na większości kierunków Wydziału. W sposób szczególny winno to dotyczyć uwzględnienia ćwiczeń z języka specjalistycznego, np. w ramach praktycznej nauki języka obcego, oraz zajęć kształtujących praktyczne umiejętności translatorskie na kierunkach neofilologicznych oraz zajęć warsztatowych na wszystkich kierunkach. Z uwagi na fakt, że zwiększanie liczby godzin zajęć z praktycznej nauki języka jest mocno ograniczone, należy rozważyć możliwość ograniczenia liczebności grup, np. przez zmianę typu zajęć na laboratoria. Zwracamy także uwagę, że praktyczne aspekty studiów są na wielu kierunkach z roku na rok zwiększane, co znajduje odbicie w zmodyfikowanych programach studiów. Warto też podkreślić, że do samej specyfiki kształcenia filologicznego należy kształtowanie sprawności językowych i kompetencji miękkich, a studenci nabywają je, przygotowując wystąpienia i prezentacje, pisząc i redagując oraz tłumacząc teksty, biorąc udział w aktywnościach typu dyskusja także na zajęciach ogólnofilologicznych. Prowadzący zajęcia mogą zatem i powinni włączać tego typu aktywności szeroko do praktyki dydaktycznej, świadomie zwracając uwagę studentów na to, że wraz z wiedzą

filologiczną takich umiejętności nabywają (np. poprzez podkreślenie wagi odpowiednich metod w sylabusach, pomoc w samodoskonaleniu ww. kompetencji). Ważnym elementem praktycznego wykształcenia naszych absolwentów jest również bezpośredni kontakt z przedstawicielami rynku pracy (w tym czynnymi zawodowo absolwentami). Warto więc rozwijać aktywności – zainicjowane na Wydziale jakiś czas temu – zmierzające do integracji pracodawców ze środowiskiem akademickim, m.in. spotkania realizowane we współpracy z Biurem Karier, spotkania z pracodawcami czy Śniadania u Filologów, jak również działania ułatwiające absolwentom wejście na rynek pracy, np. rozwijanie Programu Stażowego, wyjazdy na praktyki w ramach programu Erasmus (+), itd. Istotnym tego elementem winno być pełniejsze informowanie studentów o istniejących ofertach i ich związkach z przyszłą pracą. W kontekście wskazanego problemu rekomendujemy uwzględnianie – podczas tworzenia programów studiów oraz ich modyfikacji – zajęć ułatwiających zdobycie umiejętności praktycznych (działania takie zostały już podjęte na filologii rosyjskiej, prowadzone są również rozmowy na temat modyfikacji programu lingwistyki stosowanej). Trzeba również podkreślić, że szereg działań zmierzających do zwiększenia praktycznych aspektów studiowania jest już realizowanych na Wydziale Humanistycznym. Należą do nich m.in. tworzenie zajęć, specjalizacji, a nawet kierunków studiów o profilu praktycznym (lingwistyka praktyczna i copywriting, lingwistyka stosowana, edytorstwo). Ich efekty są już widoczne, niemniej ich spotęgowania można by oczekiwać w najbliższej przyszłości.

- 3) Podobnie jak w latach ubiegłych studenci zwracają uwagę na konieczność rozwijania kompetencji miękkich. W związku z tym na wielu kierunkach już pojawiły się zajęcia bezpośrednio nawiązujące do tego zakresu (m.in. komunikacja interpersonalna, komunikacja społeczna, kreatywność i innowacyjność). Sugerujemy poszerzenie takiej oferty poprzez uwzględnianie w realizacji wybranych przedmiotów ćwiczeń kształtujących kompetencje miękkie, jak również uwzględnienie w sylabusach metod dydaktycznych i ewaluacyjnych umożliwiających ich osiągnięcia. Dodatkowo uważamy, że warto by poszerzyć ofertę wydziałową o prowadzone przez specjalistów zewnętrznych warsztaty kształtujące konkretne umiejętności (komunikacja w sytuacjach kryzysowych, mediacja, radzenie sobie ze stresem itp.). Takie szkolenia i warsztaty powinny być adresowane zarówno do studentów, jak i pracowników oraz współfinansowane w miarę możliwości przez Wydział.
- 4) Zróżnicowany charakter postulatów absolwentów sprawia, że nie uda się uwzględnić ich wszystkich w programach studiów. Dodatkowo część z nich została sformułowana na bardzo wysokim stopniu ogólności, co utrudnia formułowanie konkretnych rekomendacji. Warto by jednak rozwijać ofertę skierowaną m.in. do absolwentów – co w kontekście pierwszej rekomendacji wzmocniłoby ich związki z Wydziałem – i nastawioną na rozwój umiejętności przez nich pożądanym (m.in. w zakresie redakcji tekstów specjalistycznych czy przygotowywania umów). Wydaje się, że oferta kursów, szkoleń oraz studiów podyplomowych kształtujących umiejętności pożądanym na rynku pracy jest właściwą drogą wiązania absolwentów z Wydziałem Humanistycznym.
- 5) Od wielu lat absolwenci zwracają uwagę na kształcenie w zakresie nowoczesnych technologii (zaawansowana obsługa komputera, internetowe narzędzia pracy, aplikacje do specjalistycznych działań, m.in. programy tłumaczeniowe, projektowanie graficzne, programy do składu). Działania w celu zwiększenia tego aspektu nauki są od wielu lat podejmowane, co nie zmienia faktu, że warto wzmocnić tę tendencję przez wprowadzanie do programów studiów na wybranych kierunkach zajęć kształtujących takie umiejętności, jak również uwzględnianiu w ramach istniejących już przedmiotów metod ułatwiających nabywanie kompetencji w zakresie korzystania z narzędzi

informatycznych. W kontekście tego postulatu rekomendujemy finalizację działań zmierzających do unowocześnienia pracowni komputerowej w Collegium Humanisticum poprzez instalację aplikacji służących wyżej wymienionym celom.

- 6) Powracającą od lat sugestią jest zwiększenie liczby zajęć z prawnych aspektów funkcjonowania absolwentów na rynku pracy. Efektem tych postulatów było m.in. wprowadzenie do programów studiów przedmiotów *prawo i etyka w działalności zawodowej* oraz *ekonomia i przedsiębiorczość* (ze względu na zakres czasowy badań efekty takich działań nie są jeszcze widoczne w analizowanych wynikach). Zagadnienia o większym stopniu specjalizacji (np. elementy prawa oświatowego, prawa pracy czy prawnych aspektów pracy tłumacza) mogłyby się pojawić – jak zasugerowano to rekomendacji 4. – w trakcie kształcenia podyplomowego. W tym kontekście warto również rozważyć przygotowanie warsztatów, skierowanych do studentów, wskazujących na skuteczne sposoby ubiegania się o granty i stypendia.

Podsumowanie:

Analiza ankiet absolwentów w bieżącym roku wskazuje na fakt, że ich sytuacja na rynku pracy jest dobra, co dotyczy zarówno poziomu zatrudnienia, jak i zadowolenia z aktualnie wykonywanego zawodu. Należy również odnotować to, że wskazane w latach ubiegłych rekomendacje zostały w znacznym zakresie uwzględnione w zmodyfikowanych programach studiów, co stopniowo znajduje odbicie w analizowanych w tym roku ankietach, wyznaczając jednocześnie kierunek zmian profilów studiowania na Wydziale Humanistycznym (specjalizacja edytorska na filologii polskiej, nowe media na kulturoznawstwie czy lingwistyka praktyczna i copywriting). Jedynym niepokojącym sygnałem w tym zakresie jest wciąż niska responsywność ankiet na kilku kierunkach studiów, co przy kierunkach o niewielkiej liczbie studentów daje mało miarodajne wyniki. Tak sformułowane wnioski pokrywają się w znacznym zakresie z tymi z lat poprzednich, co nie zmienia faktu, że nieco odmiennie są rozłożone w nich akcenty: (1) coraz częściej wśród kompetencji uzyskanych na studiach wskazuje się na umiejętności praktyczne oraz kompetencje miękkie, podkreślając dodatkowo ich wagę oraz potrzebę zwiększania ich udziału w kształceniu; (2) wyraźnie wskazuje się na potrzebę uzyskania wysoko specjalizowanych umiejętności, co skłania do ogólnowydziałowej dyskusji nad tworzeniem szerszej oferty kształcenia podyplomowego.